

Список літератури:

1. Закон України "Про оперативно-розшукову діяльність" від 18 лютого 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 22. – Ст. 303; 1992. – № 39. – Ст. 572; 1993. – № 11. – Ст. 83; 1994. – Ст. 52; 1998. – № 26. – Ст. 149.
2. Словарь иностранных слов. – 18-е изд., М.: Рус. яз., 1989.
3. Савушкин Р. К вопросу о возникновении и развитии операций // Военно-исторический журнал. – 1979. – № 5. – С. 78-82.
4. Советская военная энциклопедия. – М.: Воениздат, 1978. – Т. 6.
5. Сводка о борьбе с бандитизмом за неделю с 17 по 23 октября 1921г. // История милиции Украинской ССР в документах и материалах. – Т. 1. – 1917-1937 гг. / Под ред. П.П. Михайленко. – К.: КВШ МВД СССР, 1969. – С. 475-477.
6. Клаузевиц. О войне. – Изд. 5-е., – М.: Воениздат, 1941. – Т. 1.
7. Тактика / Под ред. В.Г. Резниченко. – Изд. – 2-е. – М.: Воениздат, 1988.
8. Рыбкин В. Практика уголовного сыска // Практика уголовного сыска: Научно-практический сборник / Сост. – А. Ваксин. – М.: Лига Разум, 1999, – С. 58-175.
9. Мильштейн М.А., Слободенко А.К. О буржуазной военной науке. – М.: Воениздат, 1961.
10. Артюх А.Г., Баранов В.А., Бояркин Н.Г. и др. Организация и тактика действий сил и средств органов внутренних дел и внутренних войск МВД России при проведении специальных операций: Пособие. – М.: ВНИИ МВД России, 1996.
11. Оболенский Ю.Б., Иосифов Ю.А., Павлов О.В., Васильевич Г.Я., Кукушкин В.П. Тактические основы специальных операций. Ч. I: Учебно-практическое пособие. – Луганск: РИО ЛИВД МВД Украины, 2000.
12. Лаптії В.А. Організаційні основи спеціальних операцій, що здійснюють органи внутрішніх справ. Методичні рекомендації НАВС України. – К., 1997.
13. Свірін М.О., Климчук В.П., Калашник Л.М., Траськовський В.Л. Аналітичний огляд стану та вдосконалення організації проведення спеціальних операцій службами та підрозділами органів внутрішніх справ України в сучасних умовах. – К.: НАВС України, 2000.
14. Болтунов М.Е. "Альфа" принимает бой. – М.: Вече, 2000.

Надійшла до редколегії 20.05.2000

*В.І. Московець,
начальник Дергачівського РВ
УМВС України в Харківській області*

Основні форми взаємодії міліції і громадськості в правоохоронній діяльності

На основі наукових досліджень і багатьох практичних експериментів за останні роки було доведено, що для успішної боротьби із злочинністю та охорони громадського порядку міліції України не вистачає підтримки суспільства. Більш того, взагалі встановлено, що міліція може досягти значних успіхів у боротьбі зі злочинністю лише в тому разі, коли буде побудовано атмосферу взаємоповаги і співробітництва між нею і громадянами. Але далеко не тільки міліція повинна займатися питання-

ми зміцнення правопорядку, стримання злочинного тиску і забезпечення прав та свобод людини і громадянина. Відповідальність за все це лежить перш за все на самому суспільстві, а міліція є лише органом, так би мовити, найнятим цим суспільством для допомоги на професійній основі охороняти законні інтереси громадян від злочинних посягань. Ось чому на сучасному розвитку нашої держави, при зміні соціально-економічних, політико-правових та моральних умов у суспільстві виникла необхідність шукати нові шляхи та відновляти раніше накопичені форми залучення громадськості до правоохоронної діяльності.

З метою підвищення ефективності діяльності органів внутрішніх справ, поліпшення профілактики правопорушень, посилення впливу громадських формувань, добровільних народних дружин на стан правопорядку Президент України Л.Д. Кучма своїм указом № 650/99 від 16 червня 1999 р. «Про додаткові заходи щодо поліпшення діяльності органів внутрішніх справ та громадських формувань з охорони громадського порядку» [1] зажадав ужити заходів щодо відновлення роботи громадських пунктів правопорядку, повернення їм приміщень, або виділення необхідної кількості нових там, де їх немає. Для координації роботи громадських формувань, трудових колективів, населення з охорони громадського порядку, профілактики правопорушень за місцем проживання громадян, а також з урахуванням регіональних особливостей відновлюється робота Рад пунктів громадського порядку. Відповідно до цього Указу Міністерством внутрішніх справ України, органами та підрозділами на місцях розроблена та втілюється в життя низка конкретних організаційних та практичних заходів, узгоджених з місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування. Це перш за все підготовка нормативно-правової бази по відновленню рад громадськості при громадських пунктах охорони порядку, та наповнення їх функціонування новим змістом. По-друге, визначення кола громадських формувань та органів громадської самодіяльності, можливості яких будуть використовувати органи внутрішніх справ в правоохоронній діяльності. На наш погляд, це мають бути: громадські пункти охорони порядку; добровільні народні дружини; студентські оперативні загони; загони сприяння міліції, самозахисту; групи охорони громадського порядку; центри соціальної реабілітації для осіб, які повернулися з місць позбавлення волі; товариські суди; позаштатні працівники міліції.

Не можна сказати, що раніше існуючі пункти охорони правопорядку не функціонували, але робота їх значно була менш ефективнішою, чим того потребує сьогодення, стан злочинності. Можна привести багато прикладів, як то по Харківській, Львівській, Дніпропетровській, Тернопільській областях, де пункти охорони громадського порядку стали центром громадської роботи, коло яких концентруються добровільні народні дружини, студентські загони, робочі загони сприяння міліції,

товариські суди. На цих пунктах дільничні інспектора міліції проводять прийоми громадян, консультують з питань права, захисту житла, доставляють громадян, тощо.

Найбільш поширеною формою участі громадськості в охороні правопорядку є добровільні народні дружини, які відновлюють свою діяльність в мікрорайонах міст, у сільській місцевості, на підприємствах та установах, при закладах освіти. Це спеціальні громадські формування з визначеним правовим статусом їх існування. В багатьох областях України, як самостійні формування, народні дружини пройшли організаційне становлення, набули певного досвіду роботи і в переважній своїй більшості активно сприяють органам внутрішніх справ у забезпеченні правопорядку, запобіганні та припиненні злочинних посягань на державне, колективне та приватне майно. Добровільну народну дружину очолює командир, який обирається на загальних зборах членів ДНД і виконує на громадських засадах покладені на нього обов'язки. Разом з працівниками правоохоронних органів командир загону надає інструктажі, проводить навчання, планує заходи по охороні правопорядку.

Дійовою формою роботи ДНД є надання практичної допомоги працівникам міліції у комплексному відпрацюванні районів, дільничним інспекторам в перевірці підоблікових осіб, в тому числі адміннаглядових. Крім того, члени ДНД проводять роботу по обстеженню нежитлового фонду (дахи, підвали) з метою виявлення громадян без певного місця проживання, безпритульних дітей та місць скупчення антигромадського елементу. Для більш ефективної праці членів ДНД рекомендується забезпечувати переносними радіостанціями, іншим зв'язком. Значну допомогу члени ДНД надають органам внутрішніх справ при проведенні планових операцій під час забезпечення громадського порядку в період проведення масово-політичних, спортивних та святкових заходів.

Надзвичайно важливою є діяльність народних дружин в такому напрямку як проведення індивідуальної виховної роботи з особами, які стоять на профілактичному обліку в органах внутрішніх справ (сімейними дебоширами, важковиховуваними підлітками, раніше засудженими і т. ін.).

Згідно зі ст.ст. 188, 188¹, 189, 189¹ Кримінального кодексу України [2] працівники громадськості, які приймають участь у правоохоронній діяльності, мають правовий захист. Підлягають притягненню до кримінальної або адміністративної відповідальності особи, які чинять опір представнику громадськості, ображають його під час охорони громадського порядку. Піклуючись за представників громадськості, які беруть участь в охороні правопорядку, держава докладє всіх зусиль, щоб захистити їх авторитет, честь, гідність, а в деяких випадках і здоров'я та життя.

Одним із різновидів добровільних народних дружин, які останнім

часом проходять становлення, є такі громадські формування, як студентські загони самоохорони. Досвід роботи загонів Харківського національного університету, Вінницького сільськогосподарського інституту, Тернопільського педагогічного інституту та Донецької гірничої академії дає можливість стверджувати, що молодь вболіває за стан правопорядку та намагається приймати участь в охороні громадського порядку. Звісно, велику роль грають тут як моральні, так і матеріальні форми заохочення студентів. Згідно з існуючими статутами загонів в окремих закладах освіти студентам надаються такі пільги, як переведення з платного навчання на безкоштовне, члени загону отримують також оплату в розмірі 30 % надбавки до стипендії, вони нагороджуються ректоратом безкоштовними путівками на дні літніх канікул у відомчі санаторії та будинки відпочинку, існують інші види заохочень.

Але ж, як сказано в ст. 6 Закону України «Про міліцію», «... всі громадяни залучаються до співробітництва тільки за їх згодою...» [3]. Тому і створення самодіяльних студентських загонів самоохорони, студентських оперативних загонів є прерогативою самих студентських колективів закладів освіти. Як правило, при створенні загонів розробляється положення про добровільні народні дружини учбових закладів. На зборгах загонів затверджується статут та порядок грошового і матеріального заохочення членів загону.

Головним органом управління дружиною є штаб, в який входять: командир дружини, начальник штабу, інструктор по фізичній підготовці. В загін підбираються найбільш фізично підготовлені студенти. Основним завданням загонів є недопущення порушень громадського порядку на території студмістечок, в гуртожитках та на прилягаючих до них місцевостях. Територія, яку контролюють загони, узгоджується штабами загонів з місцевими міськрайвідділами внутрішніх справ, координується порядок взаємодії ДНД з місцевими правоохоронними органами. Для більш тісної взаємодії, оперативного реагування на факти порушення правопорядку в студентських гуртожитках виділяються окремі приміщення для працівників міліції.

Всі вищевказані загони, студентські формування діють на основі окремих положень і функціонують там, де ректорати, вчені ради приділяють увагу правоохоронній діяльності. Загального положення, яке б визначило нормативно-правову базу їх діяльності, поки що не існує.

Наступним видом взаємодії міліції і громадян до правоохоронної діяльності є залучення до захисту їх житла від крадіжок. Проблема крадіжок із приватних домоволодінь, квартир поки що залишається актуальною. Небезпечними залишаються такі злочини, як хуліганство, грабежі та розбійні напади, що скоюються біля помешкань громадян в під'їздах та ліфтах будинків. Незакриті підвали, горища житлових будинків стали притулком і місцем ночівлі для бродяг, п'яниць, наркоманів та інших категорій криміногенного елемента. Все частіше кілери виби-

рають під їзди будинків місцем найзручнішого і безпечного виконання своїх злочинних намірів.

В багатьох регіонах України з метою охорони своїх помешкань власники квартир створили ініціативні групи, залучили домові комітети, зібрали кошти для обладнання робочих місць охоронців-вахтерів. В результаті прийнятого комплексу організаційних та практичних заходів, чіткої організації цієї роботи в цілому по Україні тільки за 1998 рік кількість крадіжок особистого майна із квартир скоротилась на 3,1 відсотки, значно покращилась розкриваність цих злочинів.

В 1995 році в м. Харкові під керівництвом обласного комітету в справах молоді та фізичної культури і спорту організована та функціонує обласна громадська організація «Служба громадського рятунку та допомоги правоохоронним органам «РаДа». Це добровільна організація, яка виникла внаслідок спільного волевиявлення громадян об'єднатися на підставі спільності інтересів. Метою діяльності організації є сприяння роботі правоохоронних органів України на основі відновлення роботи добровільних народних дружин для забезпечення правопорядку. Організація працює в ефірі на 19 каналі громадського діапазону і являється інформаційно-диспетчерською службою допомоги. Задачами організації є сприяння і передача інформації про екстремальні ситуації до відповідних служб (ДАІ, міліція, пожежна охорона, швидка допомога) та координація дій державних служб в екстремальних ситуаціях. У межах міста та області службою «РаДа» надаються дані про стан руху на шляхах, ДТП, порушення громадського порядку, крадіжки автотранспорту та інше (приймаються та передаються повідомлення про пошкодження ліній електромереж, semaфори, що не працюють, відкриті люки на дорогах, виклики автомобілів SOS). Працівники правоохоронних органів беруть участь у роботі цієї служби: надають консультації, проводять заняття з членами організації.

Практика, яка існує в Україні, свідчить, що поряд з традиційними методами взаємодії міліції і представників громадськості у правоохоронній діяльності отримали розповсюдження й нові форми. Але для того, щоб ця взаємодія зміцнювалась, край необхідно прийняття Закону України «Про участь громадськості в охороні громадського порядку».

Список літератури:

1. «Про додаткові заходи щодо поліпшення діяльності органів внутрішніх справ та громадських формувань з охорони громадського порядку». – Указ Президента України №650/99 від 16 червня 1999 р. 2. Кримінальний Кодекс України. Науково-практичний коментар. – К., 1996. 3. «Про міліцію». Закон України, введений постановою Верховної Ради України від 25.12.1990р.

Надійшла до редколегії 10.12.2000